

ישיבת הקיבוץ הדתי – עין צורים

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא – דף מספר 1

בס"ד, ר"ח מרחשוון תשס"ג.

פתיחה לענייני שומרים

א. פרשיות שומרים בתורה

שמות כ"ב, ו-יד.

עמוד על הנקודות הבאות:

1. מיקום הפרשה בפרשת משפטים.
2. סגנון הפרשה (בעצם - סגנון החלק הראשון של פרשת משפטים).
3. היחס בין שתי הפרשיות הראשונות של שומרים (ו-ח; ט-יב) - עמוד על ההבדלים ביניהם.
4. יש בחז"ל ובפרשנים דעות שונות בהסבר היחס בין הפרשיות:
 - חז"ל (רוב המקורות מקבילים זה לזה):

* מכילתא דר"י, פרשה ט"ו, "על כל דבר פשע... לכלים ובהמה" (מהדורת הורוביץ, עמ' 301 שו"ט 4-8); פרשה טז, "ואם גנוב יגנב... חנם" (עמ' 304 שו"ט 8-305 2).

* מכילתא דרשב"י, מה' אפשטיין-מלמד, שמות כ"ב, יד, עמ' 207, "פרשה... ובושת".

* שבועות פ"ח מ"א.

* בבלי ב"מ צ"ד: "תנן התם ארבעה... לרבות שבויה" (עיינו כעת בבקיאות; בלי נדר נשלים את העיון בסוגייה זו בהמשך)

* ירושלמי שבועות פ"ח ה"א, ל"ח ע"ב, "תני וגונב מבית האישה... פשעתי".

• פרשני התורה

* פירוש הרשב"ם לשמות כ"ב, פסוקים ו-ח.

* פירוש הרמב"ן לשמות כ"ב, ו.

• עמוד על דחיית פירוש הרשב"ם ע"י חז"ל וכיצד מפרש הרשב"ם עצמו את "על חמור על שה על שלמה"?

• סיכום במבוא של ר"ח אלבק למסכת ב"מ עמ' 57 - 58.

• דוד הנשקה טיפל ביסודיות בפרשנות התנאים לפרשיות שומרים בספרו משנה ראשונה בתלמודם של תנאים אחרונים. בשלב זה מומלץ לעיין בעמ' 23-5. מומלץ לעיין בזה רק בגמר הכנת המקורות לשיעור.

ב. משניות ענייני שומרים

1. דיני שומרים במסכת מפוזרים בין פרקים שונים. מהו העיקרון המנחה את העורך?

• דיון המאירי בהקדמתו למסכת בבית הבחירה על מבנה המסכת.

• המבוא של ר"ח אלבק עמ' 59.

2. עיינו בספר משפטים במשנה תורה לרמב"ם, וראו את דרך האירגון שלו את דיני שומרים. תהיות על

דרך אירגון זו במאמרו של ח' סולובייצ'יק, "הרהורים על מיונו של הרמב"ם במשנה תורה: בעיות

אמיתיות ומדומות", Maimonidean Studies 4, עמ' קיא-קיב.

ג. בבלי בבא מציעא – עדי נוסח וחלוקה לענפים

מומלץ לערוך היכרות עם מאמרו של ש"י פרדימן, "לאילן היוחסין של נוסחי בבא מציעא – פרק בחקר נוסח הבבלי", מחקרים בספרות התלמודית – יום עיון לרגל מלאת שמונים שנה לשאול ליברמן, עמ' 147-93.